

GenNation Building

ਜਨਰੇਸ਼ਨ ਬਿਲਡਿੰਗ:

Youth Duties and Rights Draft Declaration - Version 2

ਯੂਥ ਡਿਊਟੀਆਂ ਅਤੇ ਰਾਈਟਸ ਡਰਾਫਟ ਘੋਸ਼ਣਾ ਵਰਜਨ 2

Punjabi

5
min

7-10
min

Reading Time Response Time

The bulging youth demographic is expected to play a significant role in articulating and building the nation. But this duty can only be accomplished if we co-create the right space and context and narrative in which the young can have agency, take important decisions and reach their own potential even as they make change in the world. Towards this end, a draft declaration of youth duties and rights has been 'crowd created'. This process continues to follow the open architecture model and we are looking for your contributions as young people, adults, institutions and and communities to the foundational architecture of youth duties and rights because it is in this intergenerational dialogue that the seeds of a real and sustainable future for this planet lie.

ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਭਰ ਰਹੇ ਯੁਵਾ ਜਨਗਣਨਾਤਮਕ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਉਸਾਰਨ ਵਿਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣਗੇ। ਪਰ ਇਹ ਫਰਜ਼ ਸਿਰਫ ਤਾਂ ਹੀ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਅਸੀਂ ਸਹੀ ਜਗ੍ਹਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਤੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦਾ ਸਹਿ-ਨਿਰਮਾਣ ਕਰੀਏ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨੌਜਵਾਨ ਏਜੰਸੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਫੈਸਲੇ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸਮਰੱਥਾ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅੰਤ ਤਕ, ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨਨਾਮਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ "ਭੀੜ ਬਣਾਈ ਗਈ"। ਇਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਆਰਕੀਟੈਕਚਰ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਨੌਜਵਾਨ ਲੋਕਾਂ, ਬਾਲਗਾਂ, ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕਮਿਊਨਿਟੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਡੇ ਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕਰਤੱਵਾਂ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਆਰਕੀਟੈਕਚਰ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਡੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਗੱਲਬਾਤ ਇੱਕ ਅਸਲ ਅਤੇ ਟਿਕਾਉ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਬੀਜ ਹੈ, ਇਸ ਗ੍ਰਹਿ ਲਈ।

Context and Process

ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ

There is no doubt that young people have been at the forefront of the many inspiring and positive changes around the world and in India. The epic role played by young leaders in the COVID -19 crisis cannot be applauded more. Campus movements for change have been alive and impactful, over the past year, as have several CSO and Government initiated youth citizenship movements. In many ways, it's how young people would describe, a 'woke' moment, with Jagriks (Jagruk + Nagriks) being born every day. Across the world, we can see, the battle to save the planet is being led by children still in school; Another example of youth leadership and youth engagement is seen in the movement against racial discrimination. Even as we look around us, heads of state across the world are getting younger by the day.

[ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਵਿਚ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰੇਰਣਾਦਾਇਕ ਅਤੇ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਵਿਚ ਮੋਹਰੀ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੋਵਿਡ -19 ਸੰਕਟ ਵਿੱਚ ਨੌਜਵਾਨ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਭਾਈ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਤਬਦੀਲੀ ਲਈ ਕੈਂਪਸ ਅੰਦੋਲਨ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਜਿਉਂਦੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਈ ਸੀਐਸਓ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ, ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨ, ਜਾਗਰੂਕਸ (ਜਾਗਰੂਕ + ਨਗਰੀਕ) ਦੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਇੱਕ 'ਜਾਗਦੇ' ਪਲ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ, ਅਸੀਂ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਗ੍ਰਹਿ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਲੜਾਈ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਅਜੇ ਵੀ ਬੱਚੇ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ; ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਉਦਾਹਰਣ ਵਿਰੁੱਧ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

With the exponential increase in access to knowledge for young people, they now are more opinionated, aware, decisive and aspirational. It's a rare inflection moment, which can pivot us way beyond the demographic dividend thinking that permeates the youth discourse today. The society has placed immense expectations of the young people to lead nation-building for India, but as a nation, we must create an enabling environment for our youth.

ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਵਾਧਾ ਹੋਣ ਨਾਲ, ਉਹ ਹੁਣ ਵਧੇਰੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ, ਜਾਗਰੂਕ, ਨਿਰਣਾਇਕ ਅਤੇ ਅਭਿਲਾਸ਼ਾਵਾਨ ਹਨ। ਇਹ ਇਕ ਦੁਰਲੱਭ ਅਨਮੋਲ ਪਲ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਆਬਾਦੀਵਾਦੀ ਲਾਭਕਾਰੀ ਸੋਚ ਤੋਂ ਪਰੇ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਅੱਜ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਭਾਸ਼ਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨਿਰਮਾਣ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਰੱਖੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਜੋਂ, ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਵਾਨੀ ਲਈ ਇੱਕ ਸਮਰੱਥ ਵਾਤਾਵਰਣ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

The Youth Duties and Rights Draft Declaration upholds and draws from the values and the fundamental rights and duties enshrined in the Indian Constitution. This declaration aims to bring out the special rights and duties that relate to the large youth cohort of this Nation. These youth rights and duties, may be implicit in the Constitution but we believe they need to be explicitly brought out so that can be acted upon to contribute to a youth movement; just as in the case of the United Nations Convention for Rights of the Child, supported the child rights movement.

ਯੂਥ ਡਿਊਟੀਆਂ ਅਤੇ ਰਾਈਟਸ ਡਰਾਫਟ ਘੋਸ਼ਣਾ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਰਦੇ ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕਰਤੱਵਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖਿੱਚਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸਮੂਹਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਇਹ ਨੌਜਵਾਨ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਕਰਤੱਵ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੱਖ/ਦਰਜ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅਸੀਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਨੌਜਵਾਨ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ; ਜਿਵੇਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਬਾਲ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

The process has been initiated by the vartaLeap Coalition - a cross-sectoral, collaborative space for co-learning with a vast combined experience that is taking the discourse of 'Every Youth a Jagrik' forward at scoul (scale with soul) to move youth-centric development from the margins and make it a new norm in every space that young people occupy or that impacts young people. This draft declaration of youth duties and rights has been 'crowd created' through a process that has involved over 100 individuals and organisations. While a longer list emerged, the group chose to prioritise three duties and three rights that may be added to, in the future. This process continues to invite engagement and value addition of all citizens and we look forward to your joining this mission!

[ਇਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਰਟਲੇਪ ਗੱਠਜੋੜ ਦੁਆਰਾ ਆਰੰਭ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ - ਇਕ ਵਿਆਪਕ ਸਾਂਝੇ ਤਜਰਬੇ ਨਾਲ ਸਹਿ-ਸਿਖਲਾਈ ਲਈ ਇਕ ਸਹਿਯੋਗੀ ਜਗ੍ਹਾ ਜਿੱਥੇ 'ਹਰ ਨੌਜਵਾਨ ਇਕ ਜਾਗਰਿਕ' ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲੈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਾਸ਼ੀਏ(ਮਾਰਜਿਨ) ਤੋਂ ਨੌਜਵਾਨ-ਕੇਂਦਰਿਤ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਹਿਲਾਉਣ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਇਕ ਨਵਾਂ ਆਦਰਸ਼ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਕੂਲ (ਆਤਮਿਕ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ) ਜਿਸ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਲੋਕ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਜੋ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਇਸ ਖਰੜੇ/ਡਰਾਫਟ ਨੂੰ ਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ 'ਭੀੜ ਬਣਾਈ ਗਈ' ਜਿਸ ਵਿੱਚ 100 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਕ ਲੰਬੀ ਸੂਚੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ, ਸਮੂਹ ਨੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਫਰਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜੋ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਜੋੜ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਇਸ ਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

Youth Duties and Rights

Duty - ਡਿਊਟੀ

Right - ਅਧਿਕਾਰ

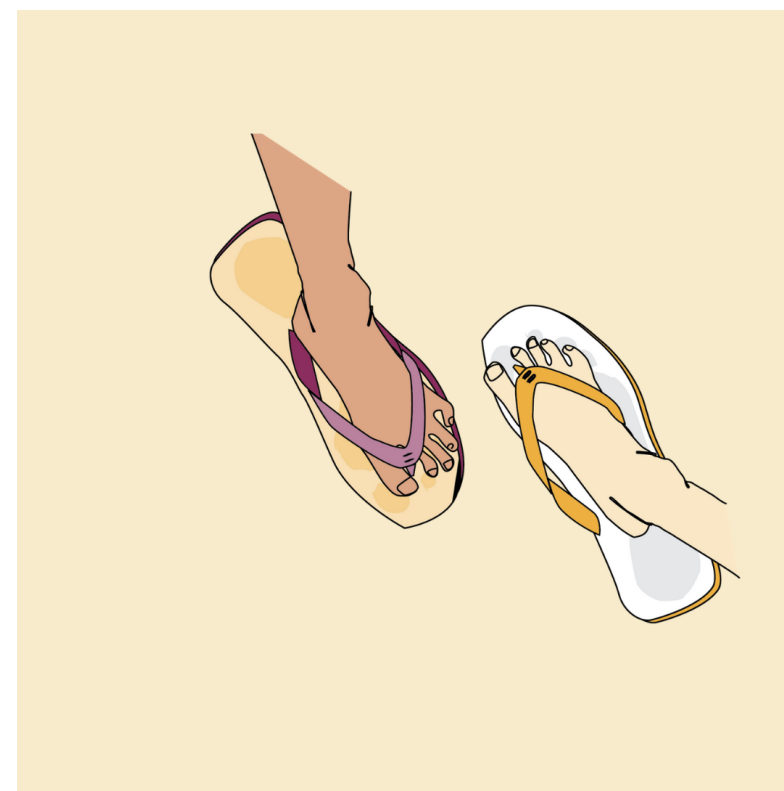
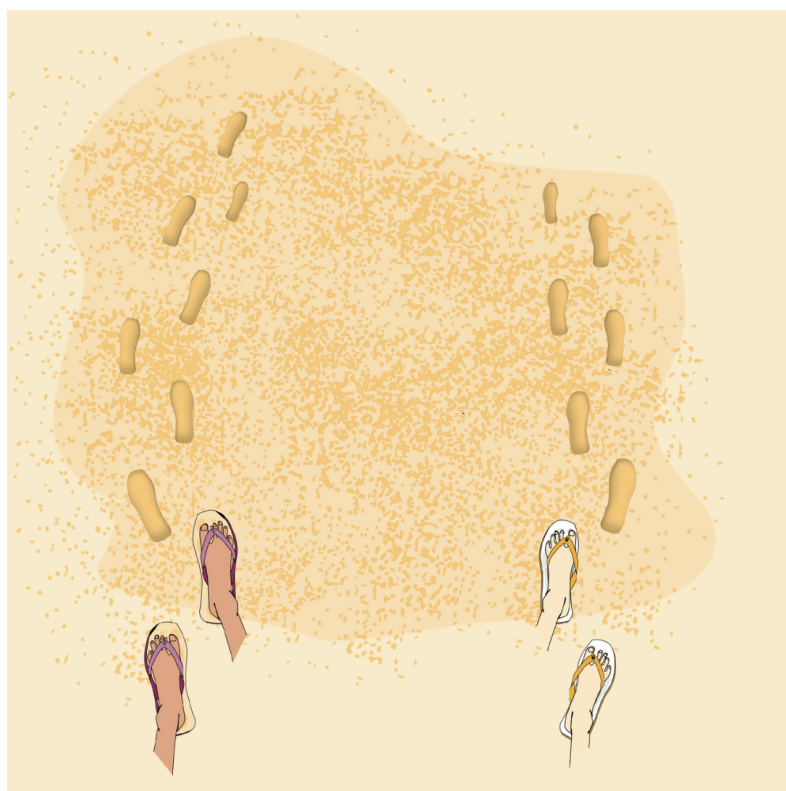
Duty to take leadership in processes in every space/ sphere

1

Right to decision making and representation in every space/ sphere

ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ / ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚ ਅਗਵਾਈ ਲੈਣ ਦੀ ਡਿਊਟੀ।

ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ / ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਅਤੇ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ।

Indicative practices – (ਸੰਕੇਤਕ ਅਭਿਆਸਾਂ)

a) To take charge of community problems and challenge the status quo; inspire others to do the same under the constitutional framework

ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ; ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬਣਤਰ ਤਹਿਤ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰੋ।

b) To seek authentic information, and co- create narratives of hope through their work, inspire and support other young people to do the same towards building meaningful collegiality.

ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਦੁਆਰਾ ਆਸ ਦੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ, ਸੰਕੇਤਕ ਅਭਿਆਸ। ਹੋਰਨਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਰਥਪੂਰਨ ਸਮੂਹਕਤਾ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੋ।

c) To seek opportunities for empowering and capacitating themselves on leadership skills with a lifelong learning lens.

ਜੀਵਨ ਭਰ ਸਿੱਖਣ ਵਾਲੇ ਲੈਂਜ਼ ਨਾਲ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਹੁਨਰਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਅਵਸਰਾਂ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨਾ।

Indicative practices – (ਸੰਕੇਤਕ ਅਭਿਆਸਾਂ)

a) To take charge of community problems and challenge the status quo; inspire others to do the same under the constitutional framework

ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ; ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬਣਤਰ ਤਹਿਤ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰੋ।

b) All youth-related policies along with budgetary allocations to be co-decided with a representative and reference group of young people including budgetary allocations and strategies for skilling, SRHR, education etc.

ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਬਜਟ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਲਾਟਮੈਂਟਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਅਤੇ ਸੰਦਰਭ ਸਮੂਹ ਦੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਜਟ ਅਲਾਟਮੈਂਟਸ ਅਤੇ ਸਕਿੱਲਿੰਗ, ਐਸਆਰਐਚਆਰ, ਸਿੱਖਿਆ ਆਦਿ ਲਈ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

c) Right to decide in all matters related to their lives including relationships and sexual preferences, career choices, domestic issues, etc. as well as all crucial decisions that affect the whole family

ਸਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਜਿਨਸੀ ਪਸੰਦਾਂ, ਕਰੀਅਰ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ, ਘਰੇਲੂ ਮੁੱਦਿਆਂ, ਆਦਿ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਫੈਸਲੇ ਜੋ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਸਮੇਤ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ।

Duty - ਡਿਉਟੀ

Right - ਅਧਿਕਾਰ

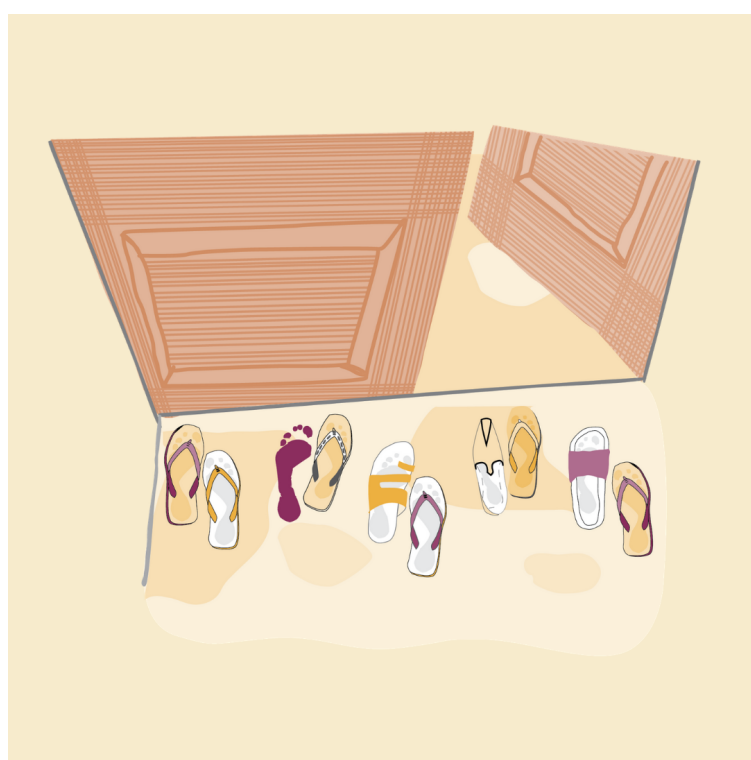
2

Duty to promote fraternity and social harmony by proactively establishing diverse relationships (across identities, abilities, ideology and perspectives) and to promote harmony and inspire fraternity while recognising intersectionalities of identities and addressing divisions and discrimination through everyday actions

Right to enabling trusting and inclusive spaces for self-discovery and self-realisation through social action

ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦੁਆਰਾ ਸਵੈ-ਖੋਜ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਬੋਧ ਲਈ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਅਤੇ ਸੰਮਿਲਤ ਥਾਂਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ।

ਵੱਖੇ ਵੱਖਰੇ ਸੰਬੰਧਾਂ (ਪਛਾਣਾਂ, ਕਾਬਲੀਅਤਾਂ, ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਪਾਰ) ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਨਾਲ ਭਾਈਚਾਰਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਦਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਅਤੇ ਪਛਾਣ ਦੇ ਅੰਤਰ-ਪੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦਿਆਂ ਅਤੇ ਵੰਡੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਤਕਰੇ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਭਾਈਚਾਰਕਤਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨਾ।

Indicative practices ਸੰਕੇਤਕ ਅਭਿਆਸਾਂ

a) To make friendships with people from across caste, race, ethnicity, nationality, class, religion and belief, sex, gender and gender identities, language, sexual orientation, abilities, age, health or other status. and collectivise towards nurturing collegiality in diverse groups of people through shared experiences

ਜਾਤ, ਨਸਲ, ਜਾਤੀ, ਕੌਮੀਅਤ, ਵਰਗ, ਧਰਮ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਲਿੰਗ ਅਤੇ ਲਿੰਗ ਪਛਾਣ, ਭਾਸ਼ਾ, ਜਿਨਸੀ ਰੁਝਾਨ, ਯੋਗਤਾਵਾਂ, ਉਮਰ, ਸਿਹਤ ਜਾਂ ਹੋਰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ ਕਰਨ ਲਈ. ਅਤੇ ਸਾਂਝੇ ਤਜਰਬਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮੂਹਾਂ ਵਿਚ ਸੰਗਠਿਤਤਾ ਦੀ ਪੋਸ਼ਣ ਵੱਲ ਇਕੱਠ ਕਰਨਾ।

b) To acknowledge conflicts as a means of progress in a relationship; build upon the diversity and address social inequalities

ਇੱਕ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਸਾਧਨ ਵਜੋਂ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ; ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨਾ।

c) To dialogue and inspire dialogue as the means of creating a better understanding of a shared journey and bringing together polarised groups.

ਸਾਂਝੀ ਯਾਤਰਾ ਦੀ ਬਿਹਤਰ ਸਮਝ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਧਰੁਵੀਕਰਨ ਸਮੂਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਦੇ ਸਾਧਨ ਵਜੋਂ ਸੰਵਾਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨਾ।

Indicative practices ਸੰਕੇਤਕ ਅਭਿਆਸ

a) Co-create new or transform existing spaces for young people to congregate and undergo ably facilitated and mentored self to society journeys designed on universal principles

ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਸਮਾਜ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਲਈ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਸਹੂਲਤ ਅਤੇ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਵੇਂ ਸਥਾਨਾਂ ਦਾ ਸਹਿ-ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ।

b) Inspire communities to co-own these spaces along with the young people.

ਕਮਿਊਨਿਟੀਆਂ ਨੂੰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਹਨਾਂ ਥਾਂਵਾਂ ਦੇ ਸਹਿ-ਮਾਲਕ ਹੋਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰੋ।

c) Ensure diversity and engagement by design across class, caste, gender, faith, sexual orientation, abilities, ideology, perspectives etc. in shared and other organisational spaces without social-political-economic barriers.

ਸਮਾਜਿਕ-ਰਾਜਨੀਤਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਦੇ ਬਗੈਰ ਸਾਂਝੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਗਠਨਾਤਮਕ ਸਥਾਨਾਂ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਜਾਤੀ, ਲਿੰਗ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਜਿਨਸੀ ਝੁਕਾਅ, ਯੋਗਤਾਵਾਂ, ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ, ਪਰਿਪੇਖਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਵੱਖੇ ਵੱਖਰੇ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਦੁਆਰਾ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਅਤੇ ਸਮੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਓ।

Duty - ਡਿਉਟੀ

Right - ਅਧਿਕਾਰ

3

Duty to proactively engage in social change by volunteering for community service or direct community actions

Right to sustainable livelihoods and entrepreneurial opportunities of one's choice, transcending barriers of identities

ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਸਿੱਧੇ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਵਲੰਟੀਅਰ ਕਰਕੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤਬਦੀਲੀ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਡਿਉਟੀ।

ਟਿਕਾਉ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਉੱਦਮੀ ਮੌਕੇ, ਪਛਾਣ ਦੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

Indicative practices - ਸੰਕੇਤਕ ਅਭਿਆਸਾਂ

a) To build a world view by seeking out and meaningfully engaging with differing perspectives and nurture such engagement into a passion for a social cause and transformation

ਵੱਖੇ ਵੱਖਰੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਅਤੇ ਅਰਥਪੂਰਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਵ ਨਜ਼ਰੀਆ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਤਬਦੀਲੀ ਲਈ ਇੱਕ ਜਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਪਾਲਣ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ।

b) To engage in activities to protect the environment and treat the rest of nature (including all species) with respect

ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਕੁਦਰਤ (ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਸਮੇਤ) ਦਾ ਆਦਰ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਉਣਾ।

c) To plan life and career choices in a way that one finds time for consistent and sustainable engagement with issues of choice by offering personal talents and skills and creating well-being for fellow humans and the planet; completing volunteering commitments with excellence, zeal and reflectivity

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਕਰੀਅਰ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬਣਾਉਣਾ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਪ੍ਰਤਿਭਾਵਾਂ ਅਤੇ ਹੁਨਰਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਸਾਥੀ ਮਨੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਗ੍ਰਹਿ ਲਈ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਚੋਣ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲ ਇਕਸਾਰ ਅਤੇ ਟਿਕਾਉ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਲਈ ਸਮਾਂ ਕੱਢਣਾ; ਉੱਤਮਤਾ, ਜੋਸ਼ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਨਾਲ ਵਲੰਟੀਅਰ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ।

d) To co-create and nurture spaces and projects for other young people to volunteer wholeheartedly in the areas of their passion in their available time; nurture and commit to the well-being of self and others; develop it as a learning experience, such that all young people get as much or more than they give and thus become volunteers for life

ਦੂਸਰੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਪਲਬਧ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੋਸ਼ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਸਵੈ-ਸੇਵਕ ਬਣਨ ਲਈ ਥਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦਾ ਸਹਿ-ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਪਾਲਣ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ; ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਪਾਲਣਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ; ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਵਜੋਂ ਵਿਕਸਤ ਕਰੋ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਰੇ ਨੌਜਵਾਨ ਆਪਣੀ ਦੇਣ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਵੈ-ਸੇਵਕ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

Indicative practices - ਸੰਕੇਤਕ ਅਭਿਆਸਾਂ

a) %age of Skilling and Education budgets for employability, provide better terms and create a sustainable ecosystem for entrepreneurship development; also amplify role models in local geographies with proven models bringing

ਰੁਜ਼ਗਾਰਯੋਗਤਾ ਲਈ ਹੁਨਰ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਬਜਟ ਦੀ% ਉਮਰ, ਬਿਹਤਰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਉੱਦਮਤਾ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਇੱਕ ਟਿਕਾਉ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ; ਸਥਾਨਕ ਭੂਗੋਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ ਮਾਡਲਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਮਾਡਲਾਂ ਨਾਲ ਵਧਾਉਣਾ।

b) Skilling and vocational institutions to co-create courses with young people and companies based on aspirations and needs; life capacity enhancement and career counselling to be part of the experience, as well as ample internship opportunities for learning by experience maturing into appropriate economic and social security opportunities.

ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨਾਲ ਅਭਿਆਸ/ਉਮੀਦ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਲਈ ਹੁਨਰ ਅਤੇ ਕਿੱਤਾਮੁਖੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ; ਜੀਵਨ ਸਮਰੱਥਾ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਕੈਰੀਅਰ ਦੀ ਸਲਾਹ ਲਈ ਤਜਰਬੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੱਕਣ ਵਾਲੇ ਤਜਰਬੇ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਇੰਟਰਨਸ਼ਿਪ ਦੇ ਮੌਕੇ।

c) Alternate forms of dignified livelihoods that support and regenerate the biodiversity and environment; decent jobs with adequate social protection in both organised and unorganised sectors

ਉੱਚਿਤ ਜੀਵਨ-ਨਿਰਭਰਤਾ ਦੇ ਵਿਕਲਪਕ ਰੂਪ ਜੋ ਜੀਵ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੁੜ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ; ਦੋਵਾਂ ਸੰਗਠਿਤ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸੰਗਠਿਤ ਸੈਕਟਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਨਾਲ ਵਧੀਆ ਨੌਕਰੀਆਂ।

d) Affirmative action for those discriminated on the basis of their identities, abilities, ideologies and perspectives (such as caste, race, ethnicity, nationality, class, religion, belief, sex, gender and gender identities, language, sexual orientation, age, health or other status) and the intersectionalities therein.

[ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ, ਯੋਗਤਾਵਾਂ, ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪਰਿਪੇਖਾਂ (ਜਿਵੇਂ ਜਾਤੀ, ਜਾਤ, ਕੌਮੀਅਤ, ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਧਰਮ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਲਿੰਗ ਅਤੇ ਲਿੰਗ ਪਛਾਣ, ਭਾਸ਼ਾ, ਜਿਨਸੀ ਰੁਝਾਨ, ਉਮਰ, ਸਿਹਤ ਜਾਂ ਹੋਰ ਗੁਣ) ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੰਟਰਸੈਕਸ਼ਨਲਿਟੀ।

Translated by

Ankit Chhabra

Prepared by: The vartaLeap Coalition

Institutional Members:

ComMutiny – The Youth Collective, Ashoka Innovators for the Public, Agrini, Akshara, Amnesty, Anand Niketan, Anhad Pravah, Art of Play, Audacious Dream Foundation, Awaaj, Blue Ribbon Movement, Bosco Institute, Breakthrough, Brotherhood of Humanity, Can Youth CoRo, CSEI, CYDA, Farm2Food Foundation, Gandhi Fellowship, Goonj, Green Hub, Hackergram, Himalaya Collective, IABT, IGSSS, Inside North East, Indian School of Democracy, ISDM, Jai Jagat, Jan Sahas, Jan Vikas, Kalpavriksh, Manzil Mystics, Mithika, MKSS, mLakshmi, Musht Sansthan, NIIT Foundation, Nudge Foundation, NYEF, Oxfam India, People For Change, PHF, PHIA Foundation, PLYC, Prantakatha, Pravah, Quest Alliance, Right Walk, Rupantaran, Shedo, StartUp India, Synergy Sansthan, The Logical Indian, The Optimist Citizen, United Way, Vayali, Vikalp Sangam, We Are Young Foundation, We UnLearn, Yeh Ek Soch Foundation, You Can, The YP Foundation, Yuva Vikas, YuWaah

Individual Members:

Anahit Minassian, Arun Sadeho, Bindi Dharia, Biraj Patnaik, Eva Wallensteiner, Harish Natrajan, Indrani Sarkar, Ingrid Srinath, Moxada Singh, Naghma Mulla, Naman Goel, Pavan Bhatia, Rama Rao Vedula, Rustam Vania, Shailendra Sharma, Shankar Venkateshwaran, Shipra Gupta, Siva Nagarajan, Sivakumar Babu, Ujwal Thakar, Venkatesh Srinivassan, Vipul Mudgal, Zulfiquar Haider, Aarti, Anjum, Bal Kumari, Binandan, Khurshida, Mudita Jagota, Preeti, Sandhya, Shahin, Siddharth, Swati, Zafreen, Ravi Verma, Prerna Kumar

Join the mission. Please fill the engagement form [here](#)